ALES Merkezi | Başlangıç | Yüksek lisans | Doktora

ALES Sözel Anlam Bilgisi: Eş Anlam, Zıt Anlam, Deyim ve Cümle Anlamı Soruları

ALES Sözel Testi'ndeki kısa anlam sorularının rehberi: gerçek, yan, mecaz ve terim anlam, eş ve zıt anlamlı sözcükler, akademik metinlerde sık geçen deyimler, cümlede anlam ilişkileri, boşluk tamamlama adımları ve hazırlık önerileri.

Zafer Hoca · Yayın: 07.04.2026 · 7 dk okuma

Kısaca: ALES Sözel Testi'nde anlam bilgisi soruları sözcüğün bağlamdaki anlamını, eş ve zıt anlamı, deyimleri ve cümleler arası anlam ilişkilerini (neden-sonuç, amaç, koşul, öznel-nesnel yargı) ölçer. Bu sorular paragraf sorularından kısadır; iyi hazırlanan aday soru başına 30–45 saniyede çözebilir. En etkili teknik, şıkları cümlede sözcüğün yerine koyup anlamın ve anlam tonunun değişip değişmediğine bakmaktır.

ALES'te anlam bilgisi soruları nelerdir, kaç tane çıkar?

Bu madde sözel testin kısa sorularına, yani **sözcük, deyim ve cümle düzeyindeki anlam bilgisine** odaklanır. Paragraf sorularının çözüm teknikleri için ALES paragraf soruları, okuma hızı ve dikkat için ALES okuma anlama stratejileri maddelerine bakabilirsiniz.

Sözel bölümde yaklaşık 8–12 soru doğrudan anlam bilgisine dayanır. Bu bir tahmindir; ÖSYM konu bazında soru sayısı açıklamaz ve dağılım oturumdan oturuma değişebilir. Sitedeki ALES soru dağılımı analizi maddesi, son oturumlarda sözel testin ilk sorularının boşluk tamamlama, cümleden kesin çıkarım ve cümle kurma gibi kısa sorulardan oluştuğunu gösteriyor. Testin genel yapısını ise ALES sözel konu analizi maddesinde bulabilirsiniz.

Bu soruların değeri hızlarından gelir. Paragraf sorularına göre çok daha az okuma gerektirdikleri için iyi hazırlandıysanız soru başına 30–45 saniyede çözülürler; burada kazandığınız dakikalar uzun paragraf gruplarına ve sözel mantık sorularına kalır.

Sözcük ve deyim bilgisi yalnız "altı çizili sözcüğün anlamı nedir?" biçiminde sorulmaz; boşluk tamamlama, cümle anlamı ve paragraf sorularında da bir şıkkı doğru ya da yanlış yapan çoğu zaman tek bir sözcüğün anlam tonudur. Bu yüzden anlam bilgisine yapılan yatırım bütün sözel testte geri döner.

Sözcükte anlam: gerçek, yan, mecaz ve terim anlam

Bir sözcüğün sözlükteki ilk anlamı ile cümledeki anlamı aynı olmayabilir. Anlam sorularının çoğu, sözcüğün **bu cümlede** hangi anlamda kullanıldığını sorar.

Anlam türü	Tanım	Örnek
Gerçek (temel) anlam	Sözcüğün akla gelen ilk anlamı	Rüzgâr ağacın **dalını** kırdı.
Yan anlam	Temel anlamla bağı kopmamış, benzerlikten doğan yeni anlam	Masanın **ayağı** sallanıyor. Dağın **eteğinde** bir köy var.

Anlam türü	Tanım	Örnek
Mecaz anlam	Temel anlamdan tamamen uzaklaşmış anlam	Eleştirmen romana çok **sert** davrandı. Bu konuda çok **ince** düşünüyor.
Terim anlam	Bir bilim, sanat ya da meslek alanına özgü anlam	Üçgenin iç **açıları** toplamı. Oyunun ikinci **perdesi**.

Bu ayrım özellikle "Altı çizili sözcük hangisinde mecaz anlamda kullanılmıştır?" ya da "hangisinde farklı anlamda kullanılmıştır?" türündeki sorularda işe yarar. Somut-soyut ve genel-özel anlam ayrımı da aynı mantıkla sorulabilir: "sevgi", "özgürlük" soyut; "kitap", "masa" somut sözcüklerdir.

Eş anlamlı, yakın anlamlı ve zıt anlamlı sözcük soruları nasıl çözülür?

Eş ve yakın anlam

Eş anlamlı sözcükler aynı anlamı taşır ve birbirinin yerine kullanılabilir: "yanıt-cevap", "özgür-hür", "sınav-imtihan". Yakın anlamlı sözcükler ise benzer ama aynı olmayan anlamlar taşır: "yorgun" ile "bitkin" arasında derece farkı vardır.

Teknik: Sözcüğü cümleden çıkarın ve şıkları tek tek yerine koyun. Cümlenin anlamı ve tonu değişmiyorsa doğru cevabı buldunuz. Bir sözcüğün birden fazla anlamı olabileceğini unutmayın; sözlükteki ilk anlama değil, cümlenin bağlamına bakın.

Anlam tonuna dikkat edin. "Eleştirmek" ile "kınamak", "belirtmek" ile "iddia etmek", "değinmek" ile "vurgulamak" yakın görünür ama yazarın tutumunu farklı yansıtır. Akademik metinlerdeki bu tür fiillerin nüansları için akademik Türkçede alıntı fiilleri maddesine bakabilirsiniz.

Zıt anlam bağlama göre değişir

Bir sözcüğün zıt anlamlısı, cümledeki anlamına göre değişir. Soruda "altı çizili sözcüğün bu cümledeki karşıt anlamlısı" istendiğinde önce sözcüğün o cümlede ne anlama geldiğini bulun.

Kullanım	Bu bağlamdaki anlamı	Zıt anlamlısı
ağır bir çanta	Kütlesi fazla	hafif
ağır konuşmak	Yavaş	hızlı
açık kapı	Kapanmamış	kapalı
açık renk	Koyu olmayan	koyu
açık bir anlatım	Anlaşılır	kapalı, örtük

Deyim ve atasözü soruları nasıl çözülür?

Deyim, genellikle gerçek anlamından uzaklaşmış, kalıplaşmış bir söz öbeğidir ve çoğunlukla mastar biçiminde kullanılır ("göz ardı etmek"). **Atasözü** ise toplumun deneyimini genel bir yargı ya da öğüt olarak veren kalıplaşmış bir cümledir. Sorularda deyimin cümledeki anlamı, bir durumu en iyi anlatan deyim ya da boşluğa uygun deyim sorulabilir.

Teknik: Deyimi tek tek sözcüklerine ayırıp çevirmeye çalışmayın; bütün olarak ne anlattığına bakın. Şıkları cümlede deyimin yerine koyun ve anlamın korunup korunmadığını sınayın. ALES metinleri çoğunlukla akademik ve deneme diliyle yazıldığı için günlük konuşma deyimlerinden

çok aşağıdaki gibi yazı dilinde sık geçen deyimlerle karşılaşırsınız.

Deyim	Anlamı
göz ardı etmek	Önemsememek, hesaba katmamak
ele almak	Bir konuyu incelemek, üzerinde durmak
gün yüzüne çıkmak	Gizli kalmış bir şeyin ortaya çıkması
ayak uydurmak	Bir duruma ya da başkalarına uyum sağlamak
çıkmaza girmek	İçinden çıkılması güç bir duruma düşmek
altını çizmek	Önemle vurgulamak
yol açmak	Neden olmak
göz önünde bulundurmak	Hesaba katmak, dikkate almak
kulak ardı etmek	Duymazdan gelmek, önemsememek

Bu liste bir başlangıçtır. Hazırlık boyunca en yaygın 50 deyimi anlamlarıyla birlikte öğrenmeyi hedefleyin ve emin olmadığınız deyimleri Türk Dil Kurumu'nun Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü'nden kontrol edin.

Cümlede anlam: anlam ilişkisi soruları

Anlamca farklı ya da en yakın cümle

"Hangi cümle anlamca diğerlerinden farklıdır?" sorusunda her cümleyi kendi sözcüklerinizle tek cümleyle özetleyin; dördü aynı yargıyı taşır, biri farklıdır. "Değil", "ama", "rağmen" gibi olumsuzluk ve karşıtlık bildiren yapılar anlamı tersine çevirebilir, bunları işaretleyin.

"Anlamca en yakın cümle" sorusunda önce verilen cümlenin temel yargısını bulun: kim, ne yapıyor, nasıl bir sonuca varılıyor? Sonra aynı yargıyı farklı sözcüklerle veren şıkkı seçin. Ana cümleye bilgi ekleyen ya da ondan bilgi eksilten şıklar yanlıştır.

Anlam ilişkileri ve ipuçları

İlişki	İpucu	Örnek
Neden-sonuç	çünkü, bu nedenle, dolayısıyla, -dığı için, -masından	Yağmur yağdığı için maç ertelendi.
Amaç-sonuç	için (amaç), amacıyla, diye, -mek üzere	Sınavı kazanmak için her gün çalışıyor.
Koşul	-sa/-se, ise, takdirde, şartıyla	Erken başlarsan projeyi yetiştirirsin.
Karşılaştırma	daha, en, kadar, -den başka	Yeni baskı, ilkinden daha anlaşılır.
Öznel yargı	Kişisel beğeni ya da değerlendirme; kanıtlanamaz	Romanın dili çok etkileyici.
Nesnel yargı	Doğrulanabilir bilgi	Roman üç bölümden oluşuyor.
Olasılık / tahmin	-ebilir, galiba, sanırım, muhtemelen	Toplantı yarına kalabilir.

Neden-sonuç ile amaç-sonuç en sık karıştırılan ikilidir. Her ikisinde de "için" görülebilir. Ayırt etmek için "niçin?" sorusunu sorun: Cevap, gerçekleşmiş bir olaysa neden; ulaşılmak istenen bir hedefse amaçtır. "Yağmur yağdığı için" gerçekleşmiş bir olaydır (neden); "sınavı kazanmak için" henüz ulaşılmamış bir hedeftir (amaç).

Adım adım boşluk tamamlama soruları nasıl çözülür?

Cümledeki ya da kısa bir parçadaki boşluğa anlamca en uygun sözcüğü veya söz öbeğini yerleştirme soruları, anlam bilgisinin en sık ölçüldüğü biçimlerden biridir. Şu sırayı izleyin:

1. **Şıklara bakmadan cümleyi okuyun** ve boşluğa kendi sözcüğünüzü koyun. Aradığınız anlamın kabaca ne olduğunu bilmek çeldiricilere kapılmayı önler.
2. **Boşluğun önündeki ve arkasındaki ipuçlarını bulun:** "ancak" varsa karşıt bir anlam, "üstelik" varsa aynı yönde bir anlam beklenir.
3. **Anlam tonunu belirleyin:** Cümle olumlu mu, olumsuz mu, ölçülü mü, kesin mi?
4. **Dil bilgisi uyumunu kontrol edin:** Şıktaki sözcük cümledeki ekle ve yüklemle uyumlu mu? Uyumsuz şıkları hemen eleyin.
5. **Kalan şıkları yerine koyup okuyun.** Anlamı tam karşılayan ve cümleye fazladan anlam eklemeyen şıkkı seçin.

İki boşluklu sorularda önce daha emin olduğunuz boşluğu doldurun; bu, şıkların yarısını tek adımda eler.

Varsayımsal örnek: "Araştırmacı, önceki çalışmaların bu değişkeni ---- vurgulayarak yeni bir model önerdi." A) ele aldığını B) göz ardı ettiğini C) altını çizdiğini D) gün yüzüne çıkardığını E) kulak ardı ettiğini.

Çözüm: Yeni bir model önermenin gerekçesi, önceki çalışmalarda bir eksiklik olmasıdır; boşluğa olumsuz bir anlam gelmelidir. Bu, A, C ve D'yi eler. "Kulak ardı etmek" bir uyarıyı ya da öğüdü duymazdan gelmek için kullanılır, bir değişken için uygun düşmez. Doğru cevap B'dir: önceki çalışmalar değişkeni hesaba katmamıştır.

Anlam bilgisine nasıl hazırlanılır?

- **Günde bir köşe yazısı okuyun.** Gazete köşe yazıları ve denemeler, ALES metinlerindeki düzyazı mantığını ve akademik sözcük dağarcığını tanımanızı sağlar.
- **Kişisel sözlük tutun.** Okurken karşılaştığınız ve anlamından emin olmadığınız sözcükleri cümlesiyle birlikte not edin. Sınava kadar 200–300 sözcüklük bir kişisel sözlük oluşturmak gerçekçi bir hedeftir.
- **Deyimleri listeyle ve bağlamla çalışın.** En yaygın 50 deyimi öğrenin; her birini örnek bir cümleyle yazın.
- **Sözlüğü doğru kaynaktan kullanın.** Anlam ve deyim kontrolü için Türk Dil Kurumu'nun Güncel Türkçe Sözlük ile Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü'nü kullanın; internetteki doğrulanmamış listelere güvenmeyin.
- **Yanlışlarınızı tipine göre kaydedin.** Deneme sonrası yanlışlarınızı "mecaz anlam", "zıt anlam", "deyim", "neden-amaç" gibi başlıklara ayırın; zayıf olduğunuz tip kısa sürede belirir.

Sözel testin son bölümündeki bilgi setine dayalı sorular farklı bir beceri ister; onlar için ALES mantık ve muhakeme soruları maddesine bakın. Netlerinizin puana etkisini görmek için ALES puan hesaplama aracını kullanabilirsiniz.

Anlam bilgisi sorularında sık yapılan hatalar

- **Sözlükteki ilk anlamla cevaplamak:** Soru sözcüğün bu cümledeki anlamını sorar; temel anlam çoğu zaman çeldiricidir.
- **Anlam tonunu kaçırmak:** "Eleştirmek" yerine "yermek", "belirtmek" yerine "iddia etmek" koymak cümlenin tutumunu değiştirir.
- **Neden ile amacı karıştırmak:** "İçin" gördüğünüz her cümleyi neden-sonuç saymayın.
- **Olumsuz soru kökünü atlamak:** "...kullanılmamıştır", "...yoktur" köklerinin altını çizin.
- **Kısa sorulara fazla süre ayırmak:** 45 saniyede karar veremediğiniz soruyu işaretleyip geçin; tur sonunda dönün.

Kaynaklar ve resmî bağlantılar

- ÖSYM, ALES başvuru kılavuzu, temel soru kitapçıkları ve cevap anahtarları: https://www.osym.gov.tr
- Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük ve Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü: https://sozluk.gov.tr

Etiketler: #ALES #Sınav #Strateji

YDS/YÖKDİL barajı akademik kariyerinizi engellemesin. Zafer Hoca kursları: zaferhoca.com.tr/magaza